

24/2014

Raportti: My Little Pony: A Transcultural Phenomenon. University of Brighton 28.6.2014

Tanja Välisalo

Brightonissa kokoontui kesäkuussa 2014 joukko tutkijoita, joiden kiinnostuksen kohteena ovat *My Little Pony* -leluponit oheistuotteineen ja niihin liittyvät ilmiöt. *My Little Pony: A Transcultural Phenomenon* -seminaarin järjestäjänä oli Brightonin yliopiston College of Arts and Humanities. Osallistujajoukko oli pieni mutta pohjoismaalaisten ansiosta monikansallinen – parinkymmenen läsnäolleen joukossa oli tutkijoita Iso-Britannian ja Irlannin lisäksi myös Suomesta ja Ruotsista. Huolimatta kiinnostuksesta samaan ilmiöön mukana olleet tutkijat edustivat useita eri ihmistieteiden aloja, kuten kulttuuriantropologiaa, mediatutkimusta, sosiologiaa, taiteen tutkimusta ja teologiaa.

Odottamattomat yleisöt

Hasbro-leluyhtiön *My Little Pony* -merkkiset muoviponit laukkasivat markkinoille ensi kerran 1980-luvun alussa. Sen jälkeen ponit ovat muuttaneet ulkomuotoaan moneen kertaan ja oheistuotteiden kirjo on kasvanut ja muuttunut. Julkisuudessa *My Little Pony* -tuotemerkki on noussut esille erityisesti muutaman viime vuoden aikana, kun animoitu televisiosarja *My Little Pony: Friendship is Magic* (2010–) on kerännyt odotuksista poikkeavan yleisön poikien ja nuorten miesten keskuudesta. Animaatiosarjan innokkaimmat katsojat käyttävät itsestään nimitystä *brony*, joka on yhdistelmä sanoista *bro* ja *pony* viitaten juuri sarjan miespuolisiin faneihin.

Useat seminaarin esityksistä tarkastelivat bronyya *fanitutkimuksen* näkökulmasta. Fanitutkimus on monitieteinen tutkimusalue, joka rakentui 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa toisaalta populaarikulttuurin ja alakulttuurien tutkimuksen, toisaalta vastaanottotutkimuksen pohjalta. Aiemmin faniutta käsiteltiin tutkimuksessa stereotyyppien kautta – fanit kuvattiin hysteerisinä lauman jäsenenä tai

pakkomielleisinä erakkoina. Fanius nähtiin patologisena tilana, oireena yhteiskunnan modernisaatiosta tai yksilön psyykkisistä ongelmista. Fanitutkimuksessa puolestaan piirtyi kuva fanista aktiivisena, itsenäisesti merkityksiä tuottavasta fanista. (Jenson 1992, 9–16; Nikunen 2005, 59–60; Hirsjärvi 2009, 59–61)

Mikko Hautakangas (TaY) tarkasteli bronyja osana poikien mediankäyttöä koskevaa tutkimusta. Fanius näyttäytyi hänen aineistossaan poikia ja nuoria miehiä voimauttavana. Se tarjosi mahdollisuuden hegemonisesta poikakulttuurista irtautumiseen tai sen haastamiseen ja siten myös vallitsevien maskuliinisuuden vaatimusten kyseenalaistamiseen. Fanit itse korostivat *iloa* keskeisenä brony-kulttuurin elementtinä, jota vallitsevat poikakulttuurit eivät sisältäneet. Monimenetelmäisessä tutkimuksessa tuli esille myös, miten maskuliinisuus määritteli ulkopuolisten tulkintoja brony-yhteisöstä. Kenties juuri brony-yhteisön sukupuolen vuoksi siihen kytkettiin julkisuudessa seksuaalisuus – poikien fanius haluttiin nähdä seksuaalisuuteen liittyvänä. Toisaalta ponien liittyminen tyttöyteen ja yleensä feminiinisyteen tuotti bronyista erityisesti homoseksuaalista tulkintaa. Sen sijaan fanien omista kertomuksista seksuaalisuus ei korostunut, vaan he pikemminkin vähätelivät seksuaalisuuden merkitystä fanikulttuurissa. Toisaalta fanit myös korostivat tarinoissaan omaa heteroseksuaalisuuttaan, kenties tietoisena erityisesti homoseksuaalisuuden liittämistä bronyihin.

Faniutta on käsitelty tutkimuksessa identiteettiä luovana ja vahvistavana tekijänä. Andrew Crome (The University of Manchester) tarkasteli omassa tutkimuksessaan fanituotantoa, erityisesti fanifiktiota, kristillisen identiteetin yhteydessä. Fanifiktio on fanien kirjoittamaa kaunokirjallista tekstiä, joka pohjautuu faniuden kohteena olevaan alkuperäisteokseen tai -teoksiin. Cromen tarkasteleman fanifiktiojoukossa oli muun muassa Raamatun viittauksilla varustettu tarina Equestrian, televisiosarjan keskeisenä tapahtumapaikkana olevan kuningaskunnan, luomisesta. Kristityille faneille ajan käyttäminen brony-kulttuurin parissa ei ollut aina ongelmallista. Kristillisten elementtien sisällyttäminen fanifiktioon antoi kristityille faneille itselleen oikeutuksen fanitoimintaan käytettyyn aikaan ja teki fanitoiminnasta samalla uskonnon harjoittamisen välineen. *My Little Pony* -fanifiktio toimi uskonnollisen opetuksen välineenä sekä kirjoittajille että lukijoille, niin uskoville kuin ei-uskoville.

Aikuisten leikkiä

Itse ponilelut ja niiden keräily olivat *My Little Pony* -fanikulttuurin keskiössä jo ennen bronyjen ilmaantumista ja ovat edelleen elävä osa faniutta. Tara McAsseyn (National University of Ireland) antropologisessa tutkimuksessa nämä erilaiset fanikulttuurit ja fanikulttuuriset käytännöt näyttäytyivät selvästi toisiinsa limittyneinä: samat fanit saattoivat olla sekä ponilelujen keräilijöitä jo vuosien ajan että uuden animaatiotarjan faneja ja osa brony-kulttuuria. Keräilyyn liittyviä käytänteitä voi Katriina Heljakan (TY) tavoin tarkastella myös aikuisten leikkinä. Muun muassa lelukokoelmien esillepano ja järjestely ja siitä saatava visuaalinen mielihyvä sekä lelujen valokuvaaminen ovat näitä leikin muotoja. Heljakka käyttää lelujen kuvaamiseen liittyvistä toimintatavoista termiä kuvaleikki (*photoplay*). Kuvaleikissä myös kamerasta tulee leikin väline, ja leikki siirtyy fyysisistä objekteista digitaalisiin ympäristöihin ja takaisin. Heljakan tutkimuksessa aikuiset eivät kuitenkaan puhuneet

toiminnastaan leikkinä, ja osana aikuisten keräilyä leluistakin tuli *figuureja* tai *pienoismalleja*, kuten myös McAssey huomasi omassa aineistossaan.

Keräilyn ja leikin tutkimukseen liittyi myös kiinnostavaa metodologista keskustelua. Hetkellisyytensä vuoksi leikistä jäävät aineistoksi erityisesti fyysiset artefaktit ja valokuvat. Toisaalta faniyhteisöt ja -kulttuurit itse dokumentoivat historiaansa digitaaliseen muotoon sekä yksityisesti että yhteisöllisesti. Molemmiin tavoin syntyneet aineistot ovat tutkimuksessa edelleen vakaakäytöllä. Faniien ja faniyhteisöjen subjektiivisen valinnan tuloksena syntyneet kokoelmat asettavat omat vaatimuksensa tutkimukselle, mutta toisaalta kaikissa kokoelmissa on aina kyse lopulta jossain määrin subjektiivisesta valinnasta.

Ponit osana populaarikulttuurin jatkumoa

My Little Pony -tekstit sijoittuvat myös osaksi laajempaa tekstitradiotiota – hevosaiheisia populaarikulttuurin tekstejä. *Heppakirjat* eli hevosaiheiset tyttökirjat ovat tuttuja Suomessakin erityisesti Merja ja Marvi Jalon 1970-luvulla alkaneen tuotannon kautta. Nicola Smith (University of Brighton) taustoitti esityksessään englantilaisen hevoskirjallisuuden syntyä. Englantilaisessa lastenkirjallisuudessa hevoset nousivat keskeiseksi aiheeksi 1920- ja 1930-luvulla, samaan aikaan kun moottoriajoneuvot syrjäyttivät hevoset kuljetusvälineinä ja ratsastamisesta tuli keskiluokan huvittelua. Näiden tarinoiden päähenkilö on yleensä tyttö, jonka isä ei ole mukana perheen arjessa. Suhde hevoseen on kirjojen päähenkilöille itsetuntoa ja itsetuntemusta kasvattava. Tytön ja hevosen ystävyyteen perustuvat tarinat toistuvat 1970-luvulla sellaisissa brittiläisissä televisiosarjoissa kuin *Follyfoot Farm* ja *Black Beauty*. Louise FitzGerald näkeekin *My Little Pony: Friendship is Magic* -televisiosarjan osana jatkumoa, jonka muodostavat tällaiset feminiisen normin varaan muotoutuneet fiktiiviset maailmat.

Seminaarissa päädyttiinkin keskustelemaan siitä, onko *My Little Pony* -tuotteiden maailma lopulta tyttöjen vai poikien, naisten vai miesten maailma. Sekä valtamediassa että internetin keskustelufoorumeilla on hämmästely aikuisten miesten kiinnostusta televisiosarjaan, joka nähdään ensisijaisesti pikkutyöille kohdistettuna. Bronyt onkin esitetty usein koomisessa tai kummastelevassa valossa, vaikka julkisuudessa on ollut myös neutraaleja ja positiivisia sävyjä. Kummasteleva esitystapa ei rajoitu *My Little Pony* -faneihin, vaan on tyypillistä faniuden käsittelylle mediassa ylipäätään (Hirsjärvi 2009, 67). Näyttää siltä, että ponilelut ja televisiosarja tarjoavat toisaalta paikan tyttöydelle, mutta toisaalta myös valtavirrasta poikkeavia maskuliinisuuden tulkintoja.

Seminaarissa pohdittiin myös sitä, miten tekeillä oleva tutkimus vaikuttaa fanikulttuuriin. Brony-ilmion, *My Little Pony* -tuotteiden, julkisuuden ja tutkimuksen vuorovaikutus muodostaa systeemin, jonka tarkastelu on kiehtova haaste myös fanitutkimukselle.

Kirjoittaja työstää nykykulttuurin tutkimuksen väitöskirjaa Jyväskylän yliopiston taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitoksessa ja työskentelee yliopistonopettajana humanistisessa tiedekunnassa.

Kirjallisuus

Hirsjärvi, Irma. 2009. *Faniuden siirtymä. Suomalaisen science fiction -fandomin verkostot*. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 98. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Jenson, Joli. 1992. Fandom as Pathology. The Consequences of Characterization. Teoksessa *The Adoring Audience. Fan Culture and Popular Media*, toim. Lisa A. Lewis, 9-??. London, New York: Routledge.

Nikunen, Kaarina. 2005. *Faniuden aika. Kolme tapausta TV-ohjelmien faniudesta vuosituhatosen taitteen Suomessa*. Tampereen yliopisto: Tampere.